

Arş. Gör. Emrullah AYGÜN

**OSMANLI HUKUKUNDA
ŞÜF'A HAKKI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İSLAM HUKUKUNDA ŞÜF'A HAKKI

1. Şüf'a Hakkının Mahiyeti.....	5
1.1.Şüf'a Hakkının Tanımı ve İlgili Kavramlar.....	5
1.1.1. Şüf'anın Sözlük Anlamı.....	5
1.1.2. Şüf'anın Terim Anlamı.....	6
1.1.3. Şüf'a Hakkı İle İlgili Kavramsal Çerçeve	8
1.2.Şüf'a Hakkının Tarihi Arka Planı	10
1.2.1. Kadim Devirlerde Şüf'a Hakkı	10
1.2.2. Roma ve Bizans'ta Şüf'a Hakkı.....	10
1.2.3. İslamiyet Öncesi Arap Yarımadasında Şüf'a Hakkı	11
1.2.4. Ortaçağ Batı Toplumunda Şüf'a Hakkı.....	12
1.3.Şüf'a Hakkının Gayesi	12
1.4.Şüf'a Hakkının Hukuki Niteliği.....	16
1.4.1. Aynı Hak Kuramı	17
1.4.2. Yenilik Doğuran (İnşâî) Hak Kuramı.....	19
1.5.Şüf'a Hakkının Meşruiyeti.....	21
1.5.1. Sünnet	21
1.5.2. İcmâ	23
1.6.Şüf'a Hakkının Çeşitleri.....	24

1.6.1. Hukuki İşlemden Doğan Önalım Hakkı	25
1.6.2. Kanundan Doğan (Yasal) Önalım Hakkı	25
1.7.Şüf'a Hakkının Sebepleri	26
1.7.1. Şeriklik (Nefs-i Mebî'de Paydaşlık)	26
1.7.2. Halîtlık (Hakk-ı Mebî'de Paydaşlık)	28
1.7.3. Câr-i Mülâsık Olma (Bitişik Komşuluk)	30
1.8.Sebeplerin/Şefi'lerin Dereceleri	31
2. Şüf'a Hakkının Rükün ve Şartları.....	34
2.1.Rükünleri	34
2.2.Şartları	34
3. Şüf'a Hakkının Kullanılma Usulü (Taleb-i Şüf'a).....	43
3.1.Taleb-i Muvâsebe	43
3.2.Taleb-i Takrîr ve İşhâd.....	45
3.3.Taleb-i Husûmet ve Temellük.....	45
4. Şüf'a Hakkının Kullanılmasının Sonuçları.....	47
5. Şüf'ada Hile	48

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE HUKUK

1. Osmanlı Hukukunun Genel Yapısı.....	53
1.1.Osmanlı Hukukunun Şer'î ve Örfî Karakteri.....	53
1.2.Örfî Hukuk ve Kanun.....	56
1.3.Örfî Hukukun Tarihi Kökeni ve Doğuş Sebepleri.....	57
1.4.Şer'î ve Örfî Hukukun Birbiriyle İlişkisi.....	58
1.5.Şer'î ve Örfî Hukukun Sahaları.....	60
1.6.Fetva - Kazâ İlişkisi	60
1.7.Resmî Mezhep Uygulaması.....	62
2. Osmanlı Hukukunun Yürürlük ve Bilgi Kaynakları	63
2.1.Fıkıh Kitapları	65

2.2.Fetva Mecmuaları.....	66
2.3.Kanunnâmeler	67
2.4.Şer‘iyye Sicil Defterleri	68
3. Mahkemeler	69
3.1.Klasik Osmanlı Mahkemesi	69
3.2.Divan-ı Hümâyun.....	71
3.3.Veziriazam Divanları.....	73
3.4.Kazasker Divanları	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI HUKUK TEORİSİ VE UYGULAMASINDA ŞÜF‘A HAKKI

1. Şüf‘a Hakkının Meşruiyeti	75
2. Şüf‘a Hakkının Sebepleri.....	77
2.1.Şüf‘a Sebebi Olarak Aynı Avluda (Sahn) Bulunma.....	80
3. Şefî‘lerin Dereceleri.....	82
4. Meşfü‘un Şefî‘ler Arasında Taksimi.....	84
5. Şüf‘a Hakkının Şartları.....	85
5.1.Akitte Bulunması Gereken Şartlar	85
5.2.Akdin Konusuna Dair Şartlar.....	88
5.3.Meşfü‘ Akar Bedeline Dair Şartlar	89
5.4.Tarafların Durumu	95
5.4.1. Şefî‘in Ehliyet Durumu	95
5.4.2. Şefî‘in Gâib Olması	97
5.4.3. Tarafların veya Taraflardan Birinin Zimmî Olması.....	98
6. Satış Sonrası Meşfü‘ Akardaki Değişiklikler	100
7. Osmanlı Hukukunda Uzun Süreli Kullanma Hakkı Veren Bazı Uygulamalarda Şüf‘a Hakkı	105
7.1.Osmanlı Devletinde Arazi Türleri	106
7.2.Mirî Arazi Rejimine Genel Bir Bakış ve Şüf‘a Hakkı.....	108

7.2.1. Memleket-i Rûm'da Bulunan Arazilerin Hukukî Statüsüne Bağlı Olarak Şüf'a Hakkı	114
7.2.2. Mirî Arazinin Ferâğında Şüf'a Hakkına Benzer Rüçhan Hakları	117
7.3. Vakıf Akarda Şüf'a Hakkı	122
7.4. Mukâtaalı Akarda Şüf'a Hakkı	123
7.5. İcâreteynli Akarda Şüf'a Hakkı	126
7.6. Süknâ, Girdâr ve Gedik Nitelikli Akarlarda Şüf'a Hakkı	128
8. Taleb-i Şüf'a	131
8.1. Taleb-i Muvâsebenin Müddeti	131
8.2. Taleb-i Muvâsebede Beyyine ve Yemin	136
8.3. Taleb-i Husûmetin Müddeti	141
9. Şüf'ada Hile	144
SONUÇ	147
BİBLİYOGRAFYA	151